

Tirsdag 28. september 1993

Jødetragedien

Knut Rød dømt - og frikjent

Av Egil Ulateig, Lesja

De norske holdninger til jødene under den annen verdenskrig er en pinlig sak. Men skal man finne frem til de skyldige, må man i hvert fall ha de grunnleggende faktiske forhold på det rene. I C. Stridsklev trekker i Aftenposten av 21.9. frem et meget interessant moment. Men han mister hele poenget ved å fremsette en helt feilaktig påstand.

Rettssaken(e) mot statspolitimannen Knut Rød var en av de merkelige under landssvikoppgjøret. Stridsklev har rett i at Rød ledet det politimessige arbeidet under jøde-aksjonen. Han var ansvarlig for mye av

«the dirty work». Og han ble først dømt til en lang fengselsstraff av lagmann Johan Munthe Cappelen og hans meddomsrett. Men ikke først og fremst på grunn av det han gjorde de dystre oktoberdagene i 1942, men fordi han var medlem av Nasjonal Samling.

Saken ble senere gjenopptatt, og denne lagretten — med Erik Solem som formann — frikjente Rød, ut fra et resonnement som skapte presedens: for første gang ble det slått fast at man måtte vurdere et menneskes samlede innsats under krigen. Og Knut Rød hjalp hjemmefronten. Dette ble vurdert så høyt at selv ikke medlemskapet hans i NS gjorde ham fortjent til straff etter denne rettens mening. I frifinnelsesdommen ble ikke jøde-aksjonen nevnt med et ord.

Før denne dommen hjalp det ikke hvor mye godt man hadde gjort for «den rette siden», dersom ens navn ble funnet i parti-arkivet til NS. Derfor er det ikke det minste underlig at NS-prester ble dømt, uansett hvilket kristelig sinnelag de viste forfulgte. Men plutselig svingte norske rettsoppfatning.

I all debatten om hvem som har skyld i at så mange norske jøder ble arrestert og senere drept, glemmer man oftest at den generelle holdningen i det norske folk, uansett hvilken side folk sto på under krigen, var preget av sterke anti-jødiske myter og fordommer. I dag virker det nærmest sjokkerende å lese den umiddelbare førkrigstids mange avisdebatter om dette populære emnet.

Aftenposten

Lørdag 2. oktober 1993

Rød-dommen

Når man først skal korrigere en annen, bør man selv ha sitt på det tørre. Hovedpoenget mitt om statspolitimannen Knut Rød står fast. Men han ble frifunnet av den første lagmannsretten, med lagdommer Johan Munthe Cappelens dissens. Senere opphevet Høyesterett den frifinnende dommen, og det ble ny lagmannsrettssak, under Erik Solem. Da ble Knut Rød igjen frifunnet, uten at jøde-aksjonen ble nevnt med et ord. I dommen het det at Røds forhold måtte sees «i hele sin sammenheng». Dette var det oppsiktsvekkende i Rød-dommen.

EGIL ULATEIG, Oslo

104914